EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 02 07
COM(2019) 57 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl programos „Muitinė 2020“ laikotarpio vidurio vertinimo

{SWD(2019) 14 final}

1. PAGRINDINIAI FAKTAI

Siekiant palengvinti ir sustiprinti nacionalinių administracijų bendradarbiavimą, Reglamentu (ES) Nr. 1294/2013 sukurta ES muitinėms skirta daugiametė veiksmų programa „Muitinė 2020“. Pagal 18 straipsnio 1 ir 2 dalis pavesta atlikti išorės tyrimą programos laikotarpio vidurio vertinimui pagrįsti. Vertinimo rezultatai pateikiami pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente ir jais remiantis parengta ši ataskaita.

Laikotarpio vidurio vertinimo tikslas – įvertinti programą „Muitinė 2020“ nuo jos įgyvendinimo pradžios 2014 m. sausio 1 d. iki įgyvendinimo termino vidurio (2017 m. gruodžio 31 d.). Atliekant vertinimą atsižvelgta į visą pagal programą finansuotą veiklą ir suinteresuotuosius subjektus.

Šios ataskaitos tikslas – nustatyti pažangą, susijusią su i) programos tikslų siekimu; ii) išteklių naudojimo efektyvumu ir supaprastinimo aspektais; iii) programos aktualumu visą laiką; iv) programos derėjimu su ES platesnių sričių politika ir kitomis iniciatyvomis bei indėliu jas įgyvendinant; v) programos ES lygmeniu teikiama pridėtine verte.

2. AKTUALUMAS

Muitų sąjunga – ES kertinis akmuo ir vienas svarbiausių bendrosios rinkos veikimą užtikrinančių veiksnių. Didelė dalis muitų sąjungoje vykdomos veiklos yra tarpvalstybinio pobūdžio. Šioje veikloje dalyvauja visos valstybės narės ir ji daro poveikį visoms valstybėms narėms. ES muitų sąjungos teritorijai taikomos Sąjungos muitinės kodekse (SMK) nustatytos bendros taisyklės ir procedūros. SMK – orientyras, kuriuo vadovaujantis modernizuojamos ES muitinės siekiant sukurti nepopierinę muitinės ir prekybos aplinką.

Ne kartą atnaujinta programa „Muitinė“ įgyvendinama jau ilgiau nei 25 metus ir plėtojama kartu su bendrąją rinka. Šiuo metu programoje dalyvauja 34 šalys: 28 ES valstybės narės bei 6 šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės[1]. Ilgainiui programa „Muitinė“ tapo neatsiejama nacionalinių ir Europos muitinių sistemų, politikos, procesų ir procedūrų dalimi. Kai kuriais atvejais, pavyzdžiui, kalbant apie IT infrastruktūrą, muitinių pareigūnai ir ekonominės veiklos vykdytojai veiklą vykdo beveik nepastebimai. Tačiau muitų sąjungai toliau modernėjant, dabar ši programa turbūt yra reikalingesnė nei bet kada anksčiau. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, laikoma, kad ji aktuali tenkinant pagrindinius tinkamai veikiančios ES muitų sąjungos poreikius, išreiškiamus per konkretesnius nacionalinių muitinių administracijų, ekonominės veiklos vykdytojų ir Europos piliečių poreikius.

Muitinių administracijoms ši programa itin svarbi, nes ji padeda įgyvendinti Europos informacines sistemas ir užtikrinti jų finansinį tvarumą; dažniausiai jos įgyvendinamos vykdant

[1] Albanija, Bosnija ir Hercegovina, buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Juodkalnija, Serbija ir Turkija.

SMK reikalavimus, o Komisija ir valstybės narės kartu atsakingos už jų įgyvendinimą ir rėmimą. Programa „Muitinė“ tenkinamas elektroninių muitinės sistemų ir bendrosios duomenų sistemos suderinamumo, tarpusavio ryšio ir patikimumo užtikrinimo poreikis siekiant užtikrinti tinkamą ES muitų sąjungos veikimą. Jau veikia 49 skirtingos IT sistemos ir palaikymo infrastruktūra, o jų aukštas patikimumo lygis – vienas svarbiausių dalykų užtikrinant sklandų muitinės procedūrų ir visos bendrosios rinkos veikimą. Iš esmės įrodyta, kad jau ilgą laiką veikiančios IT sistemos, kuriomis padedama atlikti labiau įprastą muitinių vaidmenį ir tenkinti poreikius, susijusius su prekių klasifikavimu, tarifų valdymu ar prekių judėjimo kontrole, yra tinkamiausios tenkinant pagrindinius poreikius.

Kalbant apie ***ekonominės veiklos vykdytojus***, jų poreikiai susiję su efektyvaus ir veiksmingo muitinės procesų vykdymo užtikrinimu, nes muitinio įforminimo sparta ir patikimumas daro tiesioginį poveikį verslo našumui ir pelningumui. Pagrindiniai programos „Muitinė 2020“ paramos gavėjai –nacionalinės administracijos, tačiau ne vienas tūkstantis ekonominės veiklos vykdytojų nuolat naudojasi pagal šią programą finansuojamomis IT sistemomis. Naudodamiesi šiomis sistemomis jie gali greitai gauti informaciją, kurios negalima gauti kitur, ir tai padeda šiek tiek sumažinti administracinę naštą bei supaprastinti procedūras, taigi galiausiai tai lemia teisinio tikrumo didėjimą ir prekybos sklandumą. Programos „Muitinė 2020“ bendrais veiksmais suteikiama galimybė vykdyti muitinės ir verslo bendruomenės dialogą bei padėti valstybėms narėms optimaliai išnaudoti programos teikiamas galimybes, įskaitant praktinius rezultatus verslui. Nustatyta, kad kai kuriais atvejais programa padėjo pakeisti muitinių administracijų ir įmonių santykius – jie tapo labiau grindžiami partneryste ir, atsižvelgiant į šiuolaikinę aplinką, šis modelis yra tinkamesnis.

Programa „Muitinė 2020“ taip pat padeda spręsti visiems Europos ***piliečiams*** rūpimus bendrus klausimus. Jie susiję su tarptautinės neteisėtos prekybos ir neteisėtų prekių kontrabandos keliama grėsme, dėl kurios kyla rizika saugumui arba sveikatai. Taigi vis aktualesni tapo konkretūs programos tikslai, susiję su Europos piliečių sauga ir saugumu. Ne mažiau aktuali problema, susijusi su vis didesniu ekonomikos ir paslaugų skaitmenizavimu. Programos „Muitinė 2020“ struktūra ir tikslai visiškai tinkami suinteresuotiesiems subjektams kylančioms problemoms spręsti.

3. VEIKSMINGUMAS

Bendrasis programos tikslas – remti muitų sąjungos veikimą ir modernizavimą užtikrinant dalyvaujančioms šalims, jų muitinėms ir pareigūnams galimybę bendradarbiauti. Atlikus vertinimą nustatyta, kad programa padėjo kurti sistemą ir technologines priemones, reikalingas tam, kad būtų įmanoma bendradarbiauti ir dalytis informacija siekiant remti muitų sąjungos veikimą ir modernizavimą (ypač SMK įgyvendinimą), taigi ir stiprinti bendrąją rinką.

Programos lėšomis remiama saugi informacijos mainų ir dalijimosi ja platforma padėjo valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams įveikti nenorą dalytis neskelbtinais

duomenimis, kuris trukdė veiksmingai bendradarbiauti. Vien 2017 m. išsiųsta beveik 4,8 mlrd. pranešimų.

Vykdant programos bendruosius veiksmus buvo suteikta galimybė toliau keistis geriausia patirtimi ir mokytis. Kiekvienos rūšies veiksmas buvo tinkamiausias konkrečiomis aplinkybėmis, daugiausiai atsižvelgiant į pageidaujamą rezultatą. Visų rūšių programos veiksmai, įskaitant ekspertų grupes (tai nauja priemonė, kuria remiamas tvirtesnis operatyvinis bendradarbiavimas regioniniu arba teminiu lygmeniu), padėjo administracijoms nustatyti geriausios patirties pavyzdžius, skleisti informaciją apie juos ir juos taikyti. Tai lėmė praktišką patobulintų darbo metodų taikymą muitinių administracijose ir nuoseklesnį požiūrį į muitinės veiklos taisyklių įgyvendinimą.

Programa „Muitinė 2020“ padėjo ***didinti*** muitinių administracijų tarpusavio ***pasitikėjimą,*** taip pat muitinių ir ekonominės veiklos vykdytojų tarpusavio pasitikėjimą. Dauguma dalyvių pasinaudojo galimybe kurti ir plėsti tinklus ir ryšius, o jų didžioji dauguma šiais ryšiais nuolat naudojosi spręsdami kasdienes problemas. Be to, kai kuriais rezultatais (pvz., gairėmis, posėdžių ataskaitomis, geriausios patirties pavyzdžiais ir pan.) dalyviai dalijosi su savo kolegomis ir juos aktyviai taikė kasdieniame darbe. Tarp palankiausiai vertinamų programos rezultatų – vertingi žmogiškųjų išteklių tinklai ir asmeniniai ryšiai.

Šis bendradarbiavimas ir pasitikėjimas reikalingi, nes muitinės, atlikdamos savo vaidmenį renkant pajamas, priklauso viena nuo kitos, taigi jos ***saugo finansinius ir ekonominius*** ES ir jos valstybių narių ***interesus***. Gali būti laikoma, kad sustiprintas jų bendradarbiavimas, geriausios patirties mainai, išbandytų ir patikrintų sprendimų taikymas, pasitikėjimas kolegomis ir visų naudojamomis IT sistemomis – programos „Muitinė 2020“ įgyvendinimo rezultatai. Panašių rezultatų pasiekta ***saugos ir saugumo didinimo srityje***: kasdien vykdydami užduotį šalinti grėsmes saugumui, muitinių rizikos analizės specialistai kliaujasi patikimais informacijos mainais tarpusavyje ir dažnai – jos mainais su kitomis institucijomis bei įstaigomis – ši galimybė užtikrinama programa „Muitinė 2020“. Šiomis aplinkybėmis programa padeda muitinių administracijoms atlikti kasdienį darbą, susijusį su rizikos valdymu, išorės sienų valdymu, muitinių taikomomis aptikimo technologijomis ir kultūros paveldo ar gamtos apsauga.

Kalbant apie ***muitinių gebėjimų stiprinimą***, pagal programą „Muitinė 2020“ teikiama įvairių rūšių parama – nuo techninių ir veiklos klausimų sprendimo iki labiau strateginio teisės aktų įgyvendinimo ir jų vienodumo užtikrinimo. Programa atliko labai svarbų vaidmenį, kai muitinių administracijoms reikėjo padėti pasirengti oficialiam SMK priėmimui. Naujausiuose su SMK įgyvendinimu susijusio e. mokymosi moduliuose jau dalyvavo 68 915 muitinių pareigūnų ir 726 000 ekonominės veiklos vykdytojų. Pagal programą vykdomi bendri veiksmai ir mokymas padėjo i) vienodai suprasti teisinius reikalavimus; ii) suderintai aiškinti muitų teisės aktų nuostatas; iii) standartizuoti terminus; iv) vienodžiau taikyti SMK nustatytus darbo metodus.

Programa padėjo užtikrinti tinkamą ES muitų sąjungos veikimą ir modernizavimą, kadangi valstybės narės glaudžiau bendradarbiauja, yra teikiama finansinė ir techninė pagalba Europos informacinėms sistemoms kurti ir diegti, taip pat stiprėja valstybių narių gebėjimai taikyti SMK nuostatas.

4. EFEKTYVUMAS

Bendras programos „Muitinė 2020“ biudžetas – 522 943 000 EUR, iš kurių 288 722 000 EUR išmokėta 2014–2017 m. Beveik 85 proc. biudžeto išleista ***Europos informacinėms sistemoms*** kurti, naudoti ir prižiūrėti. Akivaizdu, kad šioms bendroms IT sistemoms reikia daug išteklių. Tačiau jos suteikia įvairiopą naudą visose muitinių veiklos srityse, įskaitant muitinės procedūrų standartizavimą, vienodą muitų teisės taikymą, informacijos mainus ir masto ekonomijos kūrimą. Galimybė kurti masto ekonomiją visų pirma atsiranda taikant centralizuotas sistemas, kurių pagrindu veikia keletas skirtingų sistemų, kurioms naudojama įvairių rūšių aparatinė, programinė ir ryšių palaikymo įranga. Jos padeda administracijoms taikyti nuoseklų, patikimą ir saugų bendradarbiavimo metodą. Jos tarpusavyje susijusios ir suderintos, taip pat susieja ne tik nacionalines sistemas su centrinėmis sistemomis, bet ir pačias centrines sistemas. Šios sistemos – technologinis sprendimas, sukurtas įgyvendinant programos „Muitinė 2020“ tikslus, be to, muitinės ir ekonominės veiklos vykdytojai jas plačiai naudoja vykdydami kasdienes muitinės operacijas. Jų svarba modernizuojant muitines siekiant sukurti nepopierinę aplinką yra neįkainojama.

Kalbant apie ***bendrus veiksmus***, jų organizavimo išlaidos grindžiamos dalyvavimu, t. y. jos priklauso nuo transporto ir apgyvendinimo išlaidų bei dienpinigių sumų dydžio. Įvairių rūšių veiksmų išlaidų struktūra skiriasi tik nežymiai. Kalbant apie visų rūšių bendrus veiksmus (išskyrus ekspertų grupes), vidutinės dalyvavimo viename veiksme išlaidos vienam dalyviui siekia apie 921 EUR – po programos atnaujinimo pastarąjį kartą ši suma beveik nepakito ir atitinka panašių programų sumas. Tai kaina už įvairią bendrų veiksmų teikiamą naudą – šiais veiksmais sukuriama plataus masto ir įtraukaus nuolatinio bendradarbiavimo sistema. Jie padeda užmegzti profesionalius ryšius ir veikia kaip katalizatoriai. Šis bendradarbiavimas apima idėjų ir praktinės patirties mainus, sudėtingų klausimų, naujų technologinių tendencijų, verslo sprendimų ir IT metodų ieškojimą, taip pat jis padeda vienodai suprasti teisės aktus ir praktiką arba skatinti nacionalinės politikos pokyčius. Sukūrus lankstų daugiametį bendrų veiksmų programavimo mechanizmą būtų galima dar labiau padidinti planavimo ir koordinavimo proceso efektyvumą.

Mokymo veikla yra efektyvi, nes iš esmės mokymo kursų rengimo išlaidos yra vienkartinės ir jų ekonominis naudingumas didėja su kiekvienu papildomu dalyviu. Iš tiesų mokymas pagal programą „Muitinė 2020“ teikia dvejopą naudą. Atsižvelgiant į mokymo pobūdį, jis yra skirtas asmenims, kurie naudą gauna ugdydamiesi geresnį supratimą, gilindami žinias ir stiprindami įgūdžius. Be to, kadangi įgyvendinant šią programą visiems asmenims suteikiama vienoda mokymo bazė, programa padeda geriau suprasti taisykles, o jų taikymas lemia dar didesnę naudą muitinių administracijoms, ekonominės veiklos vykdytojams ir visai muitų sąjungai.

Nors ***supaprastinimas*** nėra vienas iš programos tikslų, iš tiesų pagal programą remiamos ir kitos iniciatyvos, skirtos muitinės aplinkai supaprastinti ir modernizuoti. Pagal programą remiamos Europos informacinės sistemos ir duomenų bazės tiesiogiai padeda kurti paprastesnę, tvirtesnę ir patikimesnę lengvai prižiūrimą ir remiamą technologinę sistemą. Valstybėms narėms ir prekybos atstovams bendradarbiaujant praktinio taisyklių taikymo klausimais, pagal programą vykdomais bendrais veiksmais ir jų tiesioginiais rezultatais taip pat prisidedama prie supaprastintų procedūrų arba vienodesnių darbo metodų kūrimo.

Taip pat šiek tiek padidėjo programų „Muitinė 2020“ ir „Fiscalis 2020“ **sąveikos** efektyvumas. Nors šių dviejų programų politikos sritys skiriasi, jų tikslas panašus – suteikti administracijoms galimybę bendradarbiauti ir keistis informacija. Dėl šių panašumų atsirado galimybė užtikrinti sąveiką administracinių susitarimų ir bendro darbo srityse, įskaitant tarpusavio sąsajas ir bendrų dalių, kaip antai IT sistemų ir panašių žmogiškųjų išteklių gebėjimų stiprinimo ir mokymo metodų, bendrą finansavimą. Dėl to lengviau koordinuoti taikomus metodus bei procesus ir taip užtikrinamas nuoseklumas ir kuriama masto ekonomija, nes mažėja pastangų dubliavimas. Turinio lygmeniu sąsaja mažiau aiški, nors akcizo srityje nustatyta keletas dėmesio vertų pavyzdžių: jie susiję su kompetencija, kuria dažnai dalijasi nacionaliniai mokesčių administratoriai ir muitinių administracijos, ir su atvejais, kai programa „Muitinė 2020“ padėjo suteikti konkrečią paramą nustatant bendro intereso sritis.

5. SUDERINAMUMAS

Įvairios programos ypatybės, dalys ir struktūra itin gerai ***tarpusavyje dera,*** taip pat matyti didelis intervencijos loginio pagrindo, programos tikslų ir jos įgyvendinimo suderinamumas. Be to, įvairi veikla viena kitą stiprina ir papildo – taip gerėja programos rezultatai. Tai, kad įvairiomis programos dalimis visapusiškai sprendžiamos konkrečios problemos, būdinga daugeliui Europos informacinių sistemų – jų įgyvendinimas ir tobulinimas verslo lygmeniu remiamas vykdant bendrus veiksmus ir teikiant mokymą.

Kalbant apie ***derėjimą su išorės programomis***, programa „Muitinė 2020“ tinkamai dera su strategija „Europa 2020“ – programa padeda siekti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo, kadangi ją įgyvendinant stiprinamas bendrosios rinkos veikimas. Šiuo požiūriu ji yra neatsiejama ES platesnių sričių politikos dalis. Programa remiamas SMK įgyvendinimas ir taip padedama supaprastinti esamas procedūras, kurias taikant būtų galima sudaryti palankesnes prekybos sąlygas ir sumažinti įmonių patiriamas išlaidas. Taigi ji visiškai dera su ES tikslu sukurti šiuolaikinę nepopierinę muitinės ir prekybos aplinką ir kartu apsaugoti ES finansinius, ekonominius ir visuomenės interesus. Programa „Muitinė 2020“ padeda lengviau vykdyti teisėtą prekybą, o reikalavimų besilaikantiems ir patikimiems prekiautojams – naudotis kuo labiau supaprastinta aplinka, padidinti našumą ir konkurencingumą. Programa kovojama su augančia neteisėtų, suklastotų arba pavojingų prekių prekyba, keliančia pavojų darbo vietų kūrimui, augimui, inovacijoms, ES įmonių konkurencingumui, taip pat Europos piliečių saugumui ir sveikatai.

Reglamente (ES) Nr. 1294/2013 teigiama, kad programos lėšos turėtų būti naudojamos kartu su kitų finansavimo priemonių, kuriomis siekiama tų pačių tikslų, lėšomis ir kad veiksmais pagal programą reikėtų užtikrinti, kad ES ištekliai, kuriais remiamas muitų sąjungos veikimas, būtų naudojami darniai. Esama ir kitų finansinių priemonių ir jos taip pat gali būti naudojamos siekiant patenkinti konkrečius nacionalinių muitinių administracijų poreikius. Vertinimo išvadose teigiama, kad dar neužtikrintas tinkamas papildomumo su šiomis priemonėmis lygis. Papildomumo aspektui neskiriama pakankamai dėmesio ir tai lemia nepakankamą muitinių administracijų informuotumą.

6. ES PRIDĖTINĖ VERTĖ

Muitų politika priklauso išimtinei ES kompetencijai. Tačiau ES muitų teisės aktų, t. y. SMK, įgyvendinimas priklauso nacionalinei kompetencijai. Vien ES teisinės sistemos nepakanka, kad būtų užtikrintas tinkamas muitų sąjungos veikimas. Siekiant užtikrinti darnų ir nuoseklų ES muitų teisės aktų taikymą nacionaliniu lygmeniu, šią sistemą reikėtų papildyti programoje „Muitinė 2020“ numatytomis pagalbinėmis priemonėmis.

Kaip aprašyta pirmiau, didelė dalis šiuolaikinių muitinių vykdomos veiklos yra tarpvalstybinio pobūdžio. Šioje veikloje dalyvauja visos valstybės narės ir ji daro poveikį visoms valstybėms narėms. Reikalaujama, kad jos ES lygmeniu vykdytų bendrus veiksmus siekdamos aukšto bendradarbiavimo lygio. Taip būtų užtikrinamas geresnis sąnaudų ir naudos santykis, palyginti su santykiu, kuris būtų pasiektas, jei kiekviena valstybė narė dvišaliu ar daugiašaliu pagrindu taikytų atskiras bendradarbiavimo sistemas. Suinteresuotieji subjektai laikosi bendros nuomonės, kad programa veiksmingai padeda spręsti problemas ir klausimus, kuriems būdingas aiškus ES aspektas, ir iš esmės papildo, o ne dubliuoja, nacionalinio lygmens iniciatyvas.

Muitų sąjungoje esančios muitinės taiko vienodas taisykles. Visos valstybės narės yra priklausomos viena nuo kitos ir joms reikalinga kuo išsamesnė informacija. Kai ekonominės veiklos vykdytojams reikia atlikti muitinės procedūras, jie savo ruožtu tikisi vienodo aptarnavimo lygio, taip pat spartaus ir nuspėjamo taisyklių ir procedūrų taikymo. Dėl šio tarpusavio priklausomumo būtina bendradarbiauti ir suderinti taikomą praktiką. Programa „Muitinė 2020“ daug prisidėjo padedant užtikrinti šią konvergenciją.

Kaip jau minėta, programa „Muitinė 2020“ atliko svarbų vaidmenį visų pirma remiant visus SMK įgyvendinimo aspektus. SMK būtų įgyvendinamas ir be programos, tačiau, jei nebūtų teikiama parama pagal programą, tai tikriausia truktų daug ilgiau ir būtų sunkiau įgyvendinti. Programa „Muitinė 2020“ užtikrinamas Europos informacinių sistemų finansinis tvarumas. Šių sistemų savalaikis finansavimas labai svarbus siekiant užtikrinti tiekimo grandinės duomenų ir su rizika susijusios informacijos prieinamumą ir dalijimąsi jais. Dėl šių aspektų programa „Muitinė 2020“ padėjo kurti ***masto ekonomiją*** ir didinti ***efektyvumą,*** – taip nacionalinėms administracijoms, o dažnai ir ekonominės veiklos vykdytojams padedama sutaupyti laiko ir išteklių, ypač kalbant apie dalyvaujančias šalis, kurių muitinių administracijos yra mažesnės ir

kurios turi mažiau išteklių. Viskas, kas susiję su centrinių IT sistemų suderinamumu ir tarpusavio ryšiu, yra ES pridėtinė vertė. Centrinės Europos informacinių sistemų struktūros simbiotinės ypatybės neturi sau lygių ir nėra galimybių jų atgaminti nacionaliniu lygmeniu.

Europos informacinės sistemos naudingos muitų sąjungai dėl techninių aspektų, būdingų suderintoms ir tarpusavyje susijusioms sistemoms, jos taip pat tapo neatsiejama muitinės pareigūnų ir ekonominės veiklos vykdytojų kasdienio darbo dalimi ir jau nebelaikomos programos „Muitinė 2020“ rezultatais. Bendri veiksmai savo ruožtu yra dinamiški ir, juos vykdydamos, administracijos turi ***išskirtinių bendradarbiavimo***, ryšių palaikymo ir tinklaveikos ***galimybių***. Galiausiai jie padeda didinti pasitikėjimą ir pasiekti didesnę taikomų metodų ir praktikos konvergenciją. Tas pats pasakytina ir apie mokymo veiklą – ji ne tik padėjo nacionalinėms muitinių administracijoms geriau suprasti ir įgyvendinti ES muitų teisės aktus bei su jais susijusias procedūras, bet ir padėjo tai daryti (ko gero tai dar svarbiau) labiau suderintu būdu. Didžiausias efektyvumas pasiektas šalyse, kurios dar neturėjo tinkamai parengtų nacionalinių mokymo programų. Šioms šalims būtų buvę sunku jas sukurti savarankiškai, arba jos iš viso nebūtų jų kūrusios. Galiausiai programa „Muitinė 2020“ padėjo suderinti nacionalinius metodus, skatinti pasitikėjimą ir kurti bendrą istoriją bei bendrą viziją.

Jei programos nebūtų buvę, dalyvaujančios šalys būtų bendradarbiavusios remdamosi tinkamos struktūros neturinčiais ryšiais, taikydamos oficialius ir daug laiko reikalaujančius būdus ir abipusiškumo principu pagrįstus susitarimus – juos praktiškai įgyvendinti ir prižiūrėti būtų buvę daug sunkiau ir brangiau. Atsižvelgiant į programos „Muitinė 2020“ operacijų mastą (vertinamą pagal bendrų veiksmų absoliutinį skaičių), klausimų įvairovę, jų Europos aspektą arba Europos lygmens dalyvavimą veiksmuose ir mokymuose, sunku įsivaizduoti galimybes panašią veiklą organizuoti bet kuriuo kitu lygmeniu. Kalbant apie Europos informacines sistemas, jei ateityje finansavimas nebūtų skiriamas jų tolesnei plėtrai ir priežiūrai, būtų sunku jomis toliau naudotis likusiu laikotarpiu. Kiltų didelė rizika, kad jos pasentų, būtų prarasta masto ekonomija, o sumažėjusios bendros sąnaudos vėl išaugtų.

Programa „Muitinė 2020“ padėjo pasiekti realių rezultatų, o muitinių pareigūnams – įgyti įgūdžių ir keistis patirtimi. Tačiau jei programa nebūtų toliau įgyvendinama, tikriausiai jokie jos rezultatai neišliktų ilgiau nei trumpuoju laikotarpiu. Tebeliktų esami skirtumai, o per daugelį bendradarbiavimo metų sukurti ir patobulinti tinklai suirtų.

7. IŠVADOS

Programa „Muitinė 2020“ labai ***aktuali***, nes ja tenkinami muitinių administracijų, ekonominės veiklos vykdytojų, Europos piliečių ir visos muitų sąjungos poreikiai. Ilgainiui ji tapo neatsiejama nacionalinių ir Europos muitinės sistemų, politikos, procesų ir procedūrų dalimi ir padėjo sukurti suderintas, tarpusavyje susijusias ir patikimas Europos informacines sistemas. Valstybės narės, norėdamos tinkamai atlikti muitinės funkcijas, priklauso viena nuo kitos, todėl

joms reikalingos veiksmingos ir efektyvios ryšių palaikymo, informacijos mainų ir apskritai bendradarbiavimo priemonės. Visi šie dalykai – programos tikslas.

Įgyvendinant programą ***veiksmingai*** pasiekti jos tikslai ir ja labai prisidedama prie muitų sąjungos tinkamo veikimo užtikrinimo ir jos modernizavimo. Įgyvendinant programą buvo skatinamas bendradarbiavimas ir informacijos mainai – nuo palankesnių sąlygų strateginiu lygmeniu pasiekti konvergenciją užtikrinimo iki veiklos lygmens metodų, aiškinimo, administracinių procedūrų, geriausios patirties ir taisyklių suderinimo. Saugi informacijos mainų platforma padėjo valstybėms narėms ir ekonominės veiklos vykdytojams įveikti nenorą dalytis neskelbtinais duomenimis ir išsiugdyti pasitikėjimą. Tarp palankiausiai vertinamų programos rezultatų – vertingi žmogiškųjų išteklių tinklai ir asmeniniai ryšiai.

Sustiprėjus bendradarbiavimui ir ***išaugus pasitikėjimui***, valstybėms narėms buvo lengviau viena kitai padėti apsaugoti finansinius ir ekonominius ES ir jos valstybių narių interesus, efektyviai keičiantis patikima informacija – padidinti saugą ir saugumą. Kalbant apie muitinių administracinių gebėjimų stiprinimą, programa „Muitinė 2020“ labai padėjo muitinių administracijoms pasirengti oficialiam SMK priėmimui, kadangi buvo pasiektas bendras teisinių reikalavimų supratimas, suderintas muitų teisės aktų nuostatų aiškinimas, standartizuota terminologija ir imta vienodžiau taikyti SMK nustatytus darbo metodus.

Kalbant apie ***efektyvumą***, daugiausia išteklių išnaudojama dėl Europos informacinių sistemų, tačiau šios sistemos – pati naudingiausia programos dalis, visose muitinės veiklos srityse teikianti įvairiopą naudą, įskaitant muitinės procedūrų standartizavimą, vienodą muitinės teisės aktų įgyvendinimą, dalijimąsi informacija ir masto ekonomijos kūrimą, visų pirma – taikant centralizuotas sistemas. Jas muitinės ir ekonominės veiklos vykdytojai naudoja vykdydami kasdienes operacijas, be to, jų svarba modernizuojant muitines siekiant sukurti nepopierinę aplinką yra neįkainojama. Bendri veiksmai ir mokymas teikia įvairią naudą – jie padeda sukurti plataus masto ir įtraukaus nuolatinio bendradarbiavimo sistemą, didinti supratimą, gilinti žinias ir stiprinti gebėjimus, užmegzti profesionalius ryšius, be to, veikia kaip katalizatoriai. Pagal programą remiamos bendros IT sistemos ir duomenų bazės tiesiogiai padeda kurti paprastesnę, tvirtesnę ir patikimesnę lengvai prižiūrimą ir remiamą technologinę sistemą.

Programa „Muitinė 2020“ yra neatsiejama ES platesnių sričių politikos dalis ir ***dera*** su ES tikslu sukurti šiuolaikišką nepopierinę muitinės ir prekybos aplinką ir kartu apsaugoti ES finansinius, ekonominius ir visuomenės interesus bei gerovę. Programa remiamas SMK įgyvendinamas ir taip padedama sudaryti palankesnes prekybos sąlygas ir sumažinti įmonių patiriamas išlaidas bei padidinti jų našumą ir konkurencingumą.

Įgyvendinant programą „Muitinė 2020“, didžiausia ***ES pridėtinė vertė*** sukuriama remiant visus SMK įgyvendinimo aspektus. Tam būtini ES lygmens sprendimai, skirti ES problemoms spręsti, ir glaudus valstybių narių bendradarbiavimas – jos turi taikyti vienodas taisykles ir padėti viena kitai siekti muitų sąjungos tikslų. Programa padėjo užtikrinti suderintų ir tarpusavyje susijusių

Europos informacinių sistemų finansinį tvarumą ir laikytis SMK nustatytų reikalavimų – kurti masto ekonomiją ir didinti efektyvumą. Centrinės visai Europai skirtos IT struktūros simbiotinės ypatybės neturi sau lygių ir nėra galimybių jų atgaminti nacionaliniu lygmeniu. Be to, bendri veiksmai suteikė administracijoms išskirtinių bendradarbiavimo, ryšių palaikymo ir tinklaveikos galimybių, padėjo didinti pasitikėjimą ir pasiekti didesnę taikomų metodų ir praktikos konvergenciją. Atsižvelgiant į programos „Muitinė 2020“ operacijų mastą, klausimų įvairovę ir Europos aspektą, sunku įsivaizduoti galimybes panašią veiklą organizuoti bet kuriuo kitu lygmeniu. Jei programa nebūtų toliau įgyvendinama, tikriausiai jokie jos rezultatai neišliktų ilgiau nei trumpuoju laikotarpiu. Tebeliktų esami skirtumai, o per daugelį bendradarbiavimo metų sukurti ir patobulinti tinklai suirtų. Muitų sąjungos veikimas ir tolesnis tą veikimą užtikrinančių nacionalinių muitinių integravimas vis dar visiškai priklausomi nuo programos „Muitinė“. Atsižvelgiant į muitų sąjungoje vykstančius sparčius pokyčius ir laukiančius uždavinius, labai svarbu nuolat teikti paramą pagal programą.